

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ И ЖИТОМИРСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация. В статье проанализированы дефиниции понятий «инновация» и «инвестиция» и обоснована необходимость их рассмотрения как единого целого. Проведена сравнительная оценка современного состояния инновационной активности предприятий Украины в целом и Житомирской области. Проанализированы источники инвестиционного обеспечения предприятий, которые осуществляют инновационную деятельность. В статье обращено внимание на причины, которые препятствовали внедрению инноваций. Предложены пути повышения инновационно-инвестиционной активности украинских предприятий.

Ключевые слова: инновация, инвестиции, инновационная активность, инновационно-инвестиционная деятельность, развитие, инвестиционная привлекательность региона.

INNOVATION AND INVESTMENT ACTIVITIES OF ENTERPRISES OF UKRAINE AND ZHYTOMYR REGION

Summary. The article analyzes the definitions of the concepts “innovation” and “investment” and justifies the need to consider them as one whole. A comparative assessment of the current state of innovative activity of enterprises in Ukraine in general and the Zhytomyr region has been carried out. Sources of investment support for enterprises that carry out innovative activities have been analyzed. The article draws attention to the causes that hindered the introduction of innovations. The ways of increasing the innovation and investment activity of Ukrainian enterprises are suggested.

Key words: innovation, investments, innovation activity, innovation and investment activity, development, investment attractiveness of the region.

УДК 338.4:[658:005.5]

Овчарук В. В.

*доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності
Національного університету «Львівська політехніка»*

Ovcharuk V. V.

*Senior Lecturer at Department of Foreign Trade and Customs
Lviv Polytechnic National University*

СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Анотація. У статті конкретизовано сутність поняття систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів. Розглянуто трактування поняття «система» у літературних джерелах, а також ідентифіковано етимологічність цього поняття. Наведено трактування окремих систем з позиції вітчизняної нормативно-правової бази. Запропоновано розглядати поняття систем адміністрування в управлінні підприємствами з позиції онтологічного підходу, що є найпоширенішим в економічних дослідженнях. Такі системи запропоновано трактувати як комплекс упорядкованих взаємопов'язаних елементів, які, утворюючи певну цілісність та єдність, забезпечують цілеспрямований вплив керівної підсистеми на керовану за усіма етапами технології управління на засадах документації, діловодства, інформаційного забезпечення та формалізування управлінських процедур.

Ключові слова: адміністрування, діловодство, документація, інформація, підприємство, система, управління.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення підприємства вимушені постійно шукати нові шляхи вдосконалення своєї системи менеджменту для удосконалення управління та пошуку нових шляхів підвищення конкурентоспроможності діяльності. При цьому важливе завдання – будувати і використовувати такі системи адміністрування в управлінні, які з урахуванням євроінтеграційних процесів найкраще б відповідали цілям і завданням, а також враховували би вплив різних чинників внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування.

Системи адміністрування на підприємстві нерозривно пов'язані з конкретними потребами учасників як керівної, так і керованої систем управління. Зокрема,

доцільність застосування інструментарію адміністрування визначається насамперед потребами керівників різного управління. Так, наприклад, відповідні інформація та документація потрібні ТОП-менеджерам суб'єкта господарювання для вибору стратегії, визначення цілей, формування організаційної структури управління, ідентифікування найбільш перспективних ринкових ніш, позиціонування на ринку, посилення конкурентних позицій, формування номенклатури та асортименту продукції тощо. Іншими словами, системи адміністрування необхідні керівникам інституційного рівня управління насамперед з метою забезпечення розвитку бізнесу – ключового їхнього завдання. Такі системи безпосередньо сприяють і забезпеченню стабільності функціонування компанії на

ринку, що особливо актуально в умовах євроінтеграційних процесів.

Попри вищенаведене, проблема полягає в тому, що поняття «адміністрування» у теорії і практиці розглядається багатоаспектно та диференційовано: як процес, як окремий вид управлінської діяльності, як уміння і навички, як функція менеджменту, як управлінська діяльність, як стиль управління, як вид менеджменту тощо. Очевидно, що це зумовлює неоднозначність у розумінні і самого поняття системи адміністрування в управлінні підприємствами. Це свідчить про актуальність обраного напрямку дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у формування і розвиток положень з розвитку понятійно-категорійного апарату у сфері адміністрування та побудови відповідних систем зробило чимало вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як О. Амосов, В. Бакуменко, М. Бесєдін, І. Вішка, М. Войнаренко, І. Драган, О. Дудченко, Н. Гавкалова, О. Замазій, О. Коваль, О. Костюк, Т. Кравцова, А. Краснобельмова, В. Круглов, Ю. Мазнева, Ю. Мироненко, В. Нагаєв, М. Петричко, В. Тимцуник, Л. Усаченко та ін. У працях цих та інших авторів розглянуто змістове наповнення сутності поняття адміністрування, розкрито його характерні ознаки, показано місце цього поняття в системі управління підприємством тощо. Попри це, низка важливих завдань із вказаної тематики досі не розв'язана. Зокрема, наявні напрацювання, попри свою ґрунтовність, є доволі суперечливими. Нерідко поняття «адміністрування» у працях цих та інших авторів розглядається як синонім інших понять у зазначеній сфері.

У попередніх дослідженнях автора під поняттям адміністрування запропоновано розуміти вид управлінської діяльності, який на засадах документації, діловодства, інформаційного забезпечення та формалізування управлінських процедур забезпечує цілеспрямований вплив керівної підсистеми на керовану за усіма етапами технології управління. Таким чином, адміністрування як окремий вид управлінської діяльності проникає в усі рівні управління в організації. Водночас в аналізованому контексті доцільно приділити увагу і розв'язанню термінологічної проблеми конкретизування сутності поняття систем адміністрування, що є одним з ключових завдань щодо предмета наукового дослідження.

Метою статті є конкретизація сутності поняття систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Результати дослідження. Насамперед доцільно зауважити, що поняття системи у вітчизняній та іноземній науковій літературі також трактується багатоаспектно, що подано у табл. 1.

Як свідчить огляд й узагальнення літературних джерел, поняття системи вживається також у взаємозв'язку з іншими поняттями. Зокрема, у роботі Н.Ю. Мельничук [1, с. 107] під поняттям «система управління фінансовими ресурсами» автор розуміє «сукупність взаємопов'язаних дій органів управління, які функціонують на різних рівнях фінансово-економічної сфери, щодо ефективного формування та цілеспрямованого використання фінансових ресурсів суб'єктами господарювання з метою розвитку всіх ланок фінансової системи». З позиції П.В. Древалі [2, с. 198] поняття «система соціального захисту працівників органів прокуратури» означає «структуру, що містить сукупність певних елементів (складових), які закономірно розташовані по відношенню один до одного і перебувають у взаємодії». Під поняттям «система антикризового управління персоналом» у роботі О.І. Федоро-

вої [3, с. 33] розуміється «управлінський механізм із формування, функціонування і вдосконалення її основних елементів: об'єкта управління, суб'єкта управління, концепції антикризового управління персоналом, кадрової стратегії і політики, функціональної підсистеми і методів роботи з кадрами в режимі антикризового управління з метою профілактики, зменшення чи ліквідації економічної кризи на підприємстві». У роботі В.С. Білозубенка, О.В. Озаріної та А.А. Семенова [4, с. 578] під поняттям системи управління розуміють «сукупність методологічних засобів управління, дія яких спрямована на підтримку та оптимізацію діяльності організації з виконання поставлених цілей».

Як зауважує у своїй праці А.П. Огурцов [5, с. 155], етимологічно поняття «система» походить із грецької мови і має низку своїх термінологічних трактувань. Зокрема, під ним розуміють такі явища, як поєднання, організм, прилад, керівний орган, союз, устрій тощо. В аналізованому контексті варто погодитись із думкою В.М. Садовського та Е.Г. Юдіна [6, с. 12], які акцентують увагу на тому, що практично кожен науковець, що досліджує проблематику системності та системного підходу в економічних дослідженнях, застосовує своє власне трактування поняття системи. Слушно зауважують О.Б. Агошкова та Б.В. Ахлібінський [7, с. 172], що така диференціація у розумінні сутності системи спричинена насамперед наявністю онтологічного, гносеологічного та методологічного підходів. Приклад першого з них, як вказують автори, передбачає узагальнене трактування поняття системи як «комплексу взаємодіючих елементів».

Вивчення теорії і практики дає змогу дійти висновку про те, що поняття «система» доволі часто розглядається й у взаємозв'язку з іншими поняттями, які дотично пов'язані із системами адміністрування на підприємствах. Особливо це характерно для вітчизняної нормативно-правової бази (табл. 2).

Таким чином, системи адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів пропонуються трактувати як комплекс упорядкованих взаємопов'язаних елементів, які, утворюючи певну цілісність та єдність, забезпечують цілеспрямований вплив керівної підсистеми на керовану за усіма етапами технології управління на засадах документації, діловодства, інформаційного забезпечення та формалізування управлінських процедур (рис. 1). Для вирішення окреслених завдань поняття систем адміністрування слід першочергово розглядати з позиції онтологічного підходу – як сукупності взаємопов'язаних елементів. Цей підхід, як видно із вищезазначеного, є найпоширенішим саме в економічних дослідженнях.

Ефективні системи адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів дають змогу керівникам усіх рівнів управління генерувати нові бізнес-ідеї, а також оперативно реагувати на зміни середовища функціонування шляхом ухвалення відповідних управлінських рішень. Вони сприяють і налагодженню дієвого як прямого, так і зворотного зв'язку в межах процесу менеджменту, а також забезпечують збалансованість бізнес-процесів на підприємстві.

Тісно пов'язаними є також системи адміністрування в управлінні підприємствами із забезпеченням ефективності виробничо-господарської діяльності. Зокрема, вони дають змогу аналізувати доходи та витрати, діагностувати рівень ефективності діяльності окремих підрозділів, ідентифікувати при цьому сильні та слабкі боки тощо. Окрім того, завдяки цим системам створюються передумови для правильного поставлення цілей фінансо-

Трактування поняття «система» у літературних джерелах

Літературні джерела	Стор.	Трактування поняття «система»
1	2	3
Бесєдін М.О. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід (модульний варіант): [підручник] / М.О. Бесєдін, В.М. Нагаєв. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 496 с.	с. 28	Деяка цілісність, що складається із взаємопов'язаних частин, кожна з яких робить свій внесок у характеристики цілого
Блауберг И.В. Философские проблемы исследования систем и структур / И.В. Блауберг, Э.Г. Юдин // Философские проблемы. – 1970. – № 5. – С. 68-72.	с. 198	Системою є множина пов'язаних між собою елементів, що має той чи інший вид упорядкованості за певними якістьми і зв'язками та відносно стійку єдність, що характеризується внутрішньою цілісністю, котра виражена у відносній автономності поведінки та (або) існування такої множини в оточуючому середовищі
Древаль П.В. Науково-теоретичне обґрунтування поняття «система соціального захисту працівників органів прокуратури» / П.В. Древаль // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 197-203.	с. 198	Структура, що містить сукупність певних елементів (складників), які закономірно розташовані один щодо одного і перебувають у взаємодії
Малин А.С. Исследование систем управления / А.С. Малин, В.И. Мухин. – Москва, 2005.	с. 13	Сукупність утворюючих єдність елементів, їх зв'язки і взаємодії між собою та між ними і зовнішнім середовищем, що утворюють характерну для цієї системи цілісність, якісну визначеність та спрямованість
Мельниченко Н.Ю. От тектологии к синергетике, или Краткий философский обзор по истории теории систем / Н.Ю. Мельниченко // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – 2012. – Т. 2, вып. 2. – С. 135-138.	с. 137	Структура фундаментальних елементів (єдностей), здатна до саморозвитку (автоволюції) шляхом необмеженої черговості криз, поліфуркацій та атракцій
Осовська Г.В. Менеджмент організацій: [навч. посібник.] / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – Київ: Кондор, 2009. – 664 с.	с. 11	Це об'єднання окремих самостійних частин (елементів), кожна з яких обов'язково володіє хоча б однією властивістю, що забезпечує досягнення мети системи
Пушкар Р.М. Менеджмент: теорія і практика: [підручник] / Р.М. Пушкар, Н.П. Тарнавська. – 2-ге вид. – Тернопіль: Карт-бланш. 2003. – 490 с.	с. 458	Сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів, яка має на меті досягнення певних цілей та ґрунтується на принципах самоорганізації, синергії і розвитку
Статенко Д.М. Менеджмент. Словник-довідник / Д.М. Статенко, А.В. Григорович, А.П. Дука. – Хмельницький: Поділля, 2004.	с. 341	Сукупність взаємопов'язаних елементів, що має «вихід» (мету), «вхід», зв'язок із зовнішнім середовищем, зворотний зв'язок, «процес» у системі
Шпак Н.О. 2011. Основи комунікаційного менеджменту промислових підприємств: [монографія] / Н.О. Шпак. – Львів: Видавництво Львівської політехніки.	с. 61	Сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів, які визначають характер об'єкта
Яременко В.В. Новый тлумачный словарь украинской мови: у 4-х томах / Укл.: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. – Т. 4. – Київ: Аконті, 1998.	с. 207	Структура, яка становить єдність закономірно розташованих і функціонуючих частин

Джерело: систематизовано автором

вого характеру як для компанії загалом, так і для кожного окремого працівника.

Що однією перевагою ефективних систем адміністрування в управлінні підприємствами є можливість їхнього застосування для підвищення мотивованості персоналу. Як відомо з теорії і практики, низький рівень такої мотивованості – одна з ключових проблем вітчизняного бізнесу, зокрема, в умовах євроінтеграції. Завдяки системам адміністрування багато в чому підходить до мотивування персоналу стають прозорими (відкритими для усіх працівників компанії), визначеними (працівники чітко знають свої завдання, а також критерії оцінювання результатів виконання своїх функціональних обов'язків), перспективними (працівники чітко розуміють можливості свого кар'єрного зростання), а також націленими на постійну підтримку зворотного зв'язку. Окрім того, окремі елементи систем адміністрування безпосередньо регламентують правові аспекти оплати праці в організаціях (наприклад, відповідні норми в межах колективного договору, положень з

оплати праці чи преміювання персоналу). Не менш важливе значення таких систем і в установленні ключових показників ефективності для працівників та підрозділів, застосування яких є позитивною управлінською практикою сучасного бізнесу (інформація, документація та діловодство характерні для будь-якого етапу розроблення і впровадження КРІ у діяльності підприємств: формування інформаційного масиву даних, вивчення і структуризація стратегії, місії та цілей, розроблення й опис ключових показників ефективності, обговорення цих працівників із відповідними посадовими особами компанії тощо).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, розвинений зміст поняття «система адміністрування», що базується на ретельному діагностуванні наявних у теорії та практиці підходів до розуміння його змісту, дає змогу не лише чітко окреслити межі зазначеного поняття, а й ідентифікувати його місце в системі менеджменту. Системи адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів

Трактування окремих систем у вітчизняній нормативно-правовій базі

Нормативно-правові акти	Поняття	Трактування поняття
Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» № 80/94-ВР від 05.07.1994 р. зі змінами та доповненнями	Телекомунікаційна система	Сукупність технічних і програмних засобів, призначених для обміну інформацією шляхом передавання, випромінювання або приймання її у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб
	Інформаційно-телекомунікаційна система	Сукупність інформаційних та телекомунікаційних систем, які у процесі обробки інформації діють як єдине ціле
	Інформаційна (автоматизована) система	Організаційно-технічна система, в якій реалізується технологія обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів
Наказ Служби безпеки України «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю» № 440 від 12.08.2005 р. зі змінами і доповненнями	Криптографічна система	Сукупність засобів криптографічного захисту інформації, необхідної ключової, нормативної, експлуатаційної, а також іншої документації (у тому числі такої, що визначає заходи безпеки), використання яких забезпечує належний рівень захищеності інформації, що обробляється, зберігається та (або) передається

Джерело: систематизовано автором

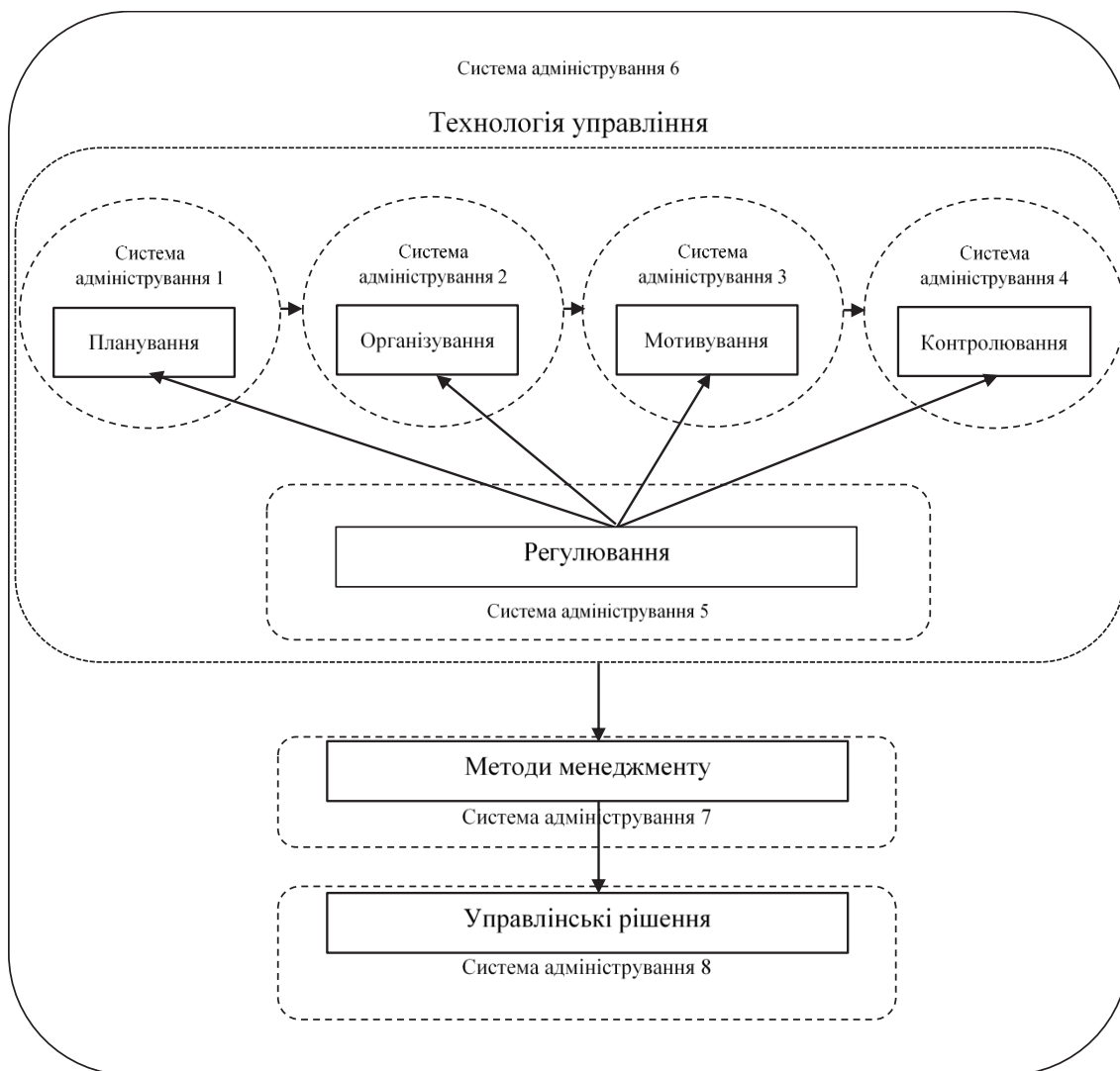

Рис. 1. Місце систем адміністрування в управлінні підприємствами

Джерело: сформовано автором

передбачають формування цілей і завдань у зазначеній сфері, формування відповідної структури цих систем, а також установавання усіх необхідних вертикальних і горизонтальних зв'язків у процесі цілеспрямованого впливу керівної підсистеми на керовану за усіма етапами технології управління на засадах використання документації,

діловодства, інформаційного забезпечення та формалізування управлінських процедур.

Перспективи подальших розвідок за проблемою повинні полягати у виокремленні та ретельній характеристиці кожного елемента систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Мельничук Н.Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття системи управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування / Н.Ю. Мельничук // Наукові праці НДФІ. 2010. № 2. С. 104–111.
2. Древаль П.В. Науково-теоретичне обґрунтування поняття «система соціального захисту працівників органів прокуратури» / П.В. Древаль // Форум права. 2013. № 3. С. 197–203.
3. Федорова Е.И. Понятие, цели и задачи системы управления персоналом предприятия в кризисных ситуациях / Е.И. Федорова // Вестник Курской государственной сельскохозяйственной академии. 2008. № 5. С. 32–34.
4. Білозубенко В.С. Міжнародний менеджмент: [навч. посібн.] / В.С. Білозубенко, О.В. Озаріна, А.А. Семенов. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 592 с.
5. Огурцов А.П. Этапы интерпретации системности научного знания (античность и Новое время) / А.П. Огурцов // Системные исследования. 1974. С. 154–186.
6. Садовский В.Н. Задачи, методы и приложения общей теории систем / В.Н. Садовский, Э.Г. Юдин // Исследования по общей теории систем. – Москва: Прогресс, 1969. С. 3–22.
7. Агошкова Е.Б. Эволюция понятия системы / Е.Б. Агошкова, Б.В. Ахлибининский // Вопросы философии. 1998. № 7. С. 171–179.

СИСТЕМА АДМИНИСТРИРОВАНИЯ В УПРАВЛЕНИИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ С УЧЕТОМ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Аннотация. В статье конкретизирована сущность понятия систем администрирования в управлении предприятиями с учетом евроинтеграционных процессов. Рассмотрена трактовка понятия «система» в литературных источниках, а также идентифицирована этимологичность этого понятия. Приведена трактовка отдельных систем с позиции отечественной нормативно-правовой базы. Предложено рассматривать понятие систем администрирования в управлении предприятиями с позиции онтологического подхода, что является самым распространенным в экономических исследованиях. Такие системы предложено трактовать как комплекс упорядоченных взаимосвязанных элементов, которые, образуя определенную целостность и единство, обеспечивают целенаправленное воздействие управляющей подсистемы на управляемую по всем этапам технологии управления на основе документации, делопроизводства, информационного обеспечения и формализации управленческих процедур.

Ключевые слова: администрирование, делопроизводство, документация, информация, предприятие, система, управление.

ADMINISTRATION SYSTEMS IN THE MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN VIEW OF THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

Summary. The article specifies the essence of the concept of administration systems in the management of enterprises, taking into account the European integration processes. The interpretation of the concept “system” in literary sources is considered, and the etymology of this concept is identified. The interpretation of individual systems from the viewpoint of the domestic legal and regulatory framework is presented. It is proposed to consider the concept of administration systems in the management of enterprises from the perspective of the ontological approach, which is the most common in economic research. Such systems are proposed to be interpreted as a complex of ordered interconnected elements, which, by forming a certain integrity and unity, provide the targeted influence of the management subsystem on the controlled one at all stages of management technology on the basis of documentation, record keeping, information provision, and formalization of management procedures.

Key words: administration, record keeping, documentation, information, enterprise, system, management.